

Cseh—német—latin nyelvű imádságos könyv. A soproni evangélikus líceum könyvtára LE 201 jelzet alatt kéziratos kódexet őriz. E kéziratos könyv a XVII. századi cseh ú. n. exuláns irodalom eddig ismeretlen terméke.¹ A kézirat keletkezésének idejét megmondják a tábláján látható számok: 1638. Méretei 13,6×11,4 cm nagyság, 12,3×9,9 cm a lapok nagysága, egyhasábos tükörrel. Tölgyfa deszkára vont fekete bőrbe van kötve, metszése aranyozott, préselt díszítéssel. A bőrtáblán kívül IVGM bőrbe nyomott és aranyozott betűk olvashatók. Maga a tábla díszes. A dupla keret sarkait stilizált virágok díszítik. A hátsó tábla hasonlít az elsőhöz azzal az eltéréssel, hogy az első táblába mélyesztett (de már kiesett) dísznek megfelelő helyen a hátsó táblán ovális keretbe helyezett váza van virággal.

A kódex 834 fóliót tartalmaz. Ezek közül 202 iratlanul maradt a kézirat különböző részein. Néhány fólión víznyomás látható, mint pl. 261—262. A víznyomás három halmon emelkedő pajzsot mutat, amelyben első lábait szétárva, nyelvét kiöltve áll a kétfarkú oroszlán. Ilyen oroszlánt lehet látni a cseh, a grewenbroichi és a würzburgi címerben.

E kéziratos könyv a soproni evangélikus líceum könyvtárába ajándékozás útján került. Az adakozó nevét és még néhány adatát a 8. folián olvashatjuk: a ROSINA, CAROLI PAUMGARTNERI filia, MATTHIAE LANGII conjuge A. MDCLXIX. d. XVII. Mensis Octobris donata, etiam hic, ipsius AGNATI, Liber M. S. relictus est Sempronii. A 8. fólió után következik a mű díszes címlapja, amelynek eschatologikus figyelemztetését: *Memorare novissima*, a kódex címéül lehetne használni. A címlapot is, mint a táblát, kettős keret díszíti. A külső és belső keret négy sarkát szívalakú díszítések kötik össze, amelyek a lelkiélet elmélyítését tartalmazó mondásokat zárnak magukba. (Multi habent Verbum in ore, sed non in corde. — Deus non est vocis, sed Cordis auditor. — Cum non Cor orat, in Vanum Lingua laborat. — Deum nosse est summa Sapientia.) A keret két oldalát ószövetségi idézetek töltik ki.

A címlap tájékoztat bennünket a szerző személyéről, a keletkezés ideje és tartalma felől. Cseh nyelven ezt olvashatjuk: *Spasitedlna Duchowňý Pamět Pana Boha a geho Swatý Slowo Milugicim a w něho Wěřicim, o potřebnich wécech Lidem Pamatugicim na Spasený svj, zpýsem swatých Sepsána, Léta Páně 1638 Odemne, kněze Jana Viti Čechowského Někdy Služebníka Božího w Městě Holessowě.* A szerző tehát ČECHOWSKÝ JÁNOS VITUS, aki előzőleg Holešov városában volt az Isten szolgája. Könyvét a táblán is feltüntetett 1638-

¹ E kódexre dr. RADÓ POLIKÁRP O. S. B. hívta fel figyelmemet. Szíves-ségéért e helyen is köszönetet mondok.

ban írta üdvös emlékeztetőül azok számára, akik hisznek Istenben, szeretik Őt és igéjét.

A cseh, evangélikus vallású szerző beszél még önmagáról a bevezetésben is. Az evangélikus hit védelme után elmondja a 14. lapon, hogy német városokban (Boroszló, Brieg, Strehlen) mint vallási okok miatt kivándorolt *exuláns* prédikált és az ott elmondottakat írta össze otthon okulásul, vigasztalásul, feddésül és az élet megjavítása végett. A 8. fólión találunk is a menekültek számára vigasztaló mondatot: *Exul non erit, qui Deum in mente habebit. — Ubi nulla Crux, et tentatio, Ibi nulla Vera Oratio.* — Szűz Máriáról csak egyszer történik említés (29. fóli.), a szentekről gyakrabban.

A 28. fólión festett Krisztus-mellkép van; az alatta lévő szövegben megismétlődő látomásait mondja el a szerző.

A kódex három részből áll, de semmiféle külső jel nem választja el egyik részt a másiktól. E felosztás alapjául a szövegek tartalma szolgál. Az első rész (1—70 f.) magánimákat tartalmaz cseh, latin és német nyelven; a második rész (71—128) katekizmusi magyarázatokból és liturgikus imákból áll (keresztelés, házasság, temetés); ebben a részben a 82—83. fólión kottázott *Mi Atyánk* van németül a katolikus liturgiából vett bevezetéssel, hozzátéve ugyancsak kottázva és németül a kenyérnek és a bornak átváltoztató szavai a nürnbergi agenda szerint; a harmadik rész elmélkedés- és prédikációváltozatokat tartalmaz (129—834). Ez az egész rész csehül van írva.

A soproni evangélikus líceum kódexe COMENIUS műveinek idejében keletkezett. Három évvel későbbi, mint TRANOSCIUSnak máig is használt és szeretett *Cithara Sanctorum* című kancionáléja.

ČECHOVSKÝ könyvének a lelőhelyen kívül magyar vonatkozása nincs, azért a rávonatkozó további irodalom cseh folyóiratokban jelenik meg.

DANCI VILLEBALD.

Az Országos Széchényi Könyvtár felvidéki és kárpátaljai könyvgyűjtése. A Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára az idegen megszállás idején megjelent felvidéki és kárpátaljai könyvgyűjtést sikeresen befejezte.

A Könyvtár összesen 9097 darab magyar-, cseh-, tót- és ruténnyelvű olyan könyvhöz jutott, melyet az országrészek visszatérte előtt nem sikerült megszereznie. Ez az új gyarapodás felöleli a volt csehszlovák államra vonatkozó politikai, statisztikai, gazdasági, közoktatásügyi, jogi és katonai irodalom jelentős részét. Közötte van számos cseh kézikönyv, enciklopédia, szótár, több bibliográfia és a „*Sbornik*“ néven összefoglalt tudományos sorozat, valamint az akadémiai kiadványok értékes kötetei. Igen becses a négy köbméternyi folyóirat tömeg, amely még feldolgozásra vár.